

Ján Šlosiar

Interdisciplinarita a duchovnosť problému osamelosti

Studia Sieradzana 5, 6-15

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ananda series studies

ISSN 2299-2928

Prof. PhDr. Ján Šlosiar, CSc.
Interdisciplinarita a duchovnosť problému osamelosti

Univerzity Mateja Bela Słowacja

Abstract

Problém osamelosti sa prejavuje rozmanitým spôsobom a má nespočetné množstvo svojich podôb je jednotlivých oblastiach ľudského života. Preto aj jeho ideová reflexia sa uskutočňuje v rôznych vedných disciplínach. Stáva sa predmetom záujmu psychológie, psychiatrie, sociológie a iných, ale aj predmetom duchovných aktivít, ako je umenie, náboženstvo a v neposlednom rade aj filozofie. Práve filozofia upriamuje pozornosť na jej celostné ponímanie, v ktorom vystupujú do popredia existenciálne, sociálne a emočné aspekty ľudského života. Obracia človeka k sebe samému, svojmu bytostnému určaniu a otvára človeku jeho vnútorný svet sebapoznania. Čím silnejšie je prežívaná osamelosť, tým hlbšie a úplnejšie je sebapoznanie, poznanie vlastných tvorivých a iných potencií.

Osamelosť sa nám predstavuje v tých najrôznejších situáciách. Najčastejšie je to vtedy, keď sa človek cíti medzi ľuďmi opustený, izolovaný, odmietaný alebo sa od nich stráni a separuje. Sú dokonca situácie, kedy sa preň stávajú nepriateľský, neznesiteľnými. Vtedy sa dostavuje osamelosť, ktorá naň veľmi intenzívne dolieha. Akú však nadobúda podobu, to závisí od životnej skúsenosti každého z nás. Závisí to aj od toho, ako sami a v akých významoch osamelosť reflektujeme. Najčastejšie ju chápeme ako negatívnu životnú skúsenosť. Nastávajú v živote človeka aj situácie, kedy ju vnímame ako potrebu izolácie. Inokedy ako metaforu alebo ňou označujeme reálny mentálny stav. Často ju reflektujeme v previazanosti na iné ľudské stavy, ako je „samota“, „opustenosť“, „izolovanosť“, „utiahnutosť“, odcudzenosť, „strach“, „úzkosť“, „utrpenie“, „bolesť“ a ďalšie. Na druhej strane je nám osamelosť predstavovaná aj prostredníctvom rôznych vedných disciplín a duchovných aktivít, pre ktoré sa stáva predmetom záujmu. Stáva sa predmetom teoretických reflexií mnohých vedných disciplín ako je psychológia, psychiatria, sociológia a iné. Je predmetom aj takých duchovných aktivít, ako je umenie, náboženstvo a pod. Osamelosť na nás dolieha rôznou intenzitou v tých najrôznejších, často neočakávaných životných situáciách a prejavuje sa najrozmanitejších podobách. Má svoj čas prežívania a aj svoje psychologické, sociálne, kultúrne a iné dôvody. Niektorí sa cítia osamelí krátkodobo a intenzívne, iní zasa dlhodobo bez hlbšieho prežívania. Príčiny, ktoré ju vyvolávajú, sú rôzne. Môže ju vyvolávať neporozumenie, neschopnosť komunikovať, nenaplnené ambície a sklamanie alebo nepriateľstvo a konflikt. Môže mať svoje vnútorné alebo vonkajšie príčiny, objektívne alebo subjektívne dôvody. Môže prameniť z nevšímavosti a ľahostajnosti tých, na ktorých nám záleží, ale aj z absencie sociálnych kontaktov. Vtedy psychológovia a sociológovia hovoria

o tzv. sociálnej osamelosti. Sociálna osamelosť súvisí s pocitmi absentovania širšej sociálnej siete. Môže vzniknúť v prípade, keď sa človek nachádza mimo známeho, napr. rodinného a priateľského prostredia, a pociťuje nedostatok sociálnych kontaktov, resp. potrebu mať na blízku rodinu, priateľov.¹

Na druhej strane osamelosť môže mať aj svoje vnútorné motívy, pre ktoré podnetom môžu byť isté vonkajšie vplyvy, či nepohoda prostredia, ale určujúcim faktorom sú vnútorné, existenciálne konflikty človeka so sebou samým. Tieto vnútorné motívy ho cielene vedú k vyhľadávaniu samoty, ktorá prerastá do osamelosti. Takto osamelý môže byť bezdomovec, ktorý sa dobrovoľne alebo pričinením iných vytesnil zo spoločenstva. Osamelosť môže byť príznačná aj pre umelca, ktorý svojou umeleckou tvorbou presahuje iných umelcov a cíti potrebu separovať sa v umeleckých kruhoch. Príkladov, kedy sa subjektívne prežívaná spolupatričnosť mení na potrebu osamelosti, nájdeme nespočetné množstvo. V dejinách to možno ilustrovať na stredovekých mníchoch a pustovníkoch, ktorí sa z vnútorných pohnútok stávajú osamelými. Hľadaním pokoja a samoty v kláštoroch chcú byť izolovaní a mať pokoj ruchu civilizačných centier, čo im umožňuje byť bližšie k Bohu. Ale aj dnešný „moderný“ človek sa často bráni sociálnej a informačnej presýtenosti, hluku veľkomesta, tlaku povinností a zodpovednosti, čo naň bytostne dolieha v podobe zúfalstva, strachu, beznádeje a preto vyhľadáva samotu. Takýto človek „potrebuje svoj intímny priestor, svoju samotu ako liek na medziľudský hluk a nepokoj“.² Samotou sa dobrovoľne vylučuje z priestoru veľkomesta a volí si život v osamelosti.

Osamelosť intenzívne vnímame aj v ťaživých existenciálnych stavoch ako sú pocity hanby a viny za spáchaný čin, s ktorým sa nemôžeme alebo z rôznych dôvodov nechceme nikomu zdôveriť. Osamelosť nás zachváti v stave úzkosti a to najmä vtedy, keď musíme uskutočniť vážne životné rozhodnutie, ktoré nikto iný za nás nemôže urobiť. Osamelosť sa k nám prihlási v zúfalom snažení po spoločenskom docnení, keď naše úsilie demonštrovať svoje schopnosti nenachádza adresáta. Osamelosť prichádza v starobe, keď už ľudom, ktorí nás predtým milovali, začíname prekážať, keď sa stávame prebytočnými a nepotrebnými. Osamelí nás pohltí aj v hluku davu, v ktorom sa nachádzame. Ako tvrdí G. Marcel, môžeme mať veľmi intenzívny pocit osamelosti aj napriek tomu, „že niekto, kto sa nachádza v miestnosti hneď vedľa nás, koho vidíme, počujeme, niekto, koho sa môžeme i dotknúť, je

¹ VÝROST, J., SLAMĚNÍK, I.: *Aplikovaná sociální psychologie*. Praha : Grada, 2001.

² ZELINA, M.: *Psychoanalýza samoty*. In: Bibiana : revue a umění pre deti a mládež, roč. XII, 2005, č. 4, s. 52.

vlastne neprítomný, je od nás neporovnateľne viacej vzdialený než nejaká milovaná bytosť, ktorú od nás delia tisíce kilometrov, alebo ktorá už dokonca k nášmu svetu neprináleží. Onen druhý v miestnosti, nakoľko nie je hluchý, síce počuje moje slová, ale mňa vlastne nepočuje. Slová, tak ako sa mi od neho vracajú, a tak ako ich on sám reflektuje, sa pre mňa stávajú nezrozumiteľnými“.³ Stav osamelosti tu nastáva z dôvodu bezvýznamnosti tých ľudí, ktorí nás práve obklopujú. M. Palenčár to ilustruje nasledovne: „Bolestne sú nám známe situácie, v ktorých máme pocit, že nejaký človek síce je vedľa nás, ale nie je s nami. Fyzická prítomnosť teda ešte neznamená prítomnosť hodnotovú. Preto môže byť človek osamelý aj v dave.“⁴

Osamelosť je pojem, ktorý sa naplňa rôznym obsahom, podľa toho, ako ju aktuálne človek prežíva alebo ako je reflektovaná v jednotlivých vedných disciplínach a duchovných aktivitách a akú má v nich frekvenciu. Iným obsahom sa zaplňa tento pojem u chorého človeka na nemocničnom lôžku a iný mu dáva vedec, ktorý tento pojem predmetne skúma napr. ako emočný, sociálny alebo kultúrny fenomén. Azda najfrekvencovanejším sa tento pojem stretáva v psychologických disciplínach, ktoré mu dáva osobitý obsah. Psychológovia hľadajú príčiny v štruktúrach ľudskej psychiky a vo vonkajších sociálnych okolnostiach, ktoré ju spôsobujú. Analyzujú ich exogénne či endogénne príčiny a prejavy osamelosti. Tak napr. F. J. Bruno v práci *Nebud'te sami aneb jak získat přítele* osamelosť definuje ako „negatívny mentálny a emocionálny stav sprevádzaný pocitmi izolácie s nedostatkom významnejších vzťahov s inými ľuďmi“⁵ Tento stav je spätý so subjektívnym zážitkom vnímanej situácie, alebo je výsledkom vnímania určitej nedostatkovosti v interpersonálnych vzťahoch. Osamelosť môže byť podľa psychológov vnímaná aj ako osobnostná črta predstavuje relatívne stabilný vzorec prežívania, alebo ako osobnostná premenná, ktorú možno chápať aj ako stav zážitku, ktorý je časovo ohraničený a spojený s dramatickými zmenami v živote človeka.⁶

Okrem psychológie sa osamelosť stáva predmetom skúmania aj všetkých tých sociologických disciplín, ktoré ju chápu ako dlhodobé alebo krátkodobé vylúčenie človeka

³ BENDO VÁ, P. 1993. Smrť, prežití a nesmrtnosť u Gabriela Marcela. In: *Filozofický časopis*, roč. 41, , č. 4, s. 673.

⁴ PALENČÁR, M.: Substančný model v ontológii a problém ľudskej osamelosti. In: *Filozofia: minulé podoby – súčasné perspektívy*. Bratislava : Maxima press, 2003, s. 182.

⁵ BRUNO, F. J.: *Nebud'te sami aneb Jak získat přítele*. Praha : Nakl. Lidové noviny, 2002, s.8.

⁶ VÝROST, J., SLAMĚNÍK, I.: *Aplikovaná sociální psychologie*. Praha : Grada, 2001.

z istého sociálneho priestoru, resp. zo spoločenského života. Tak napríklad sociológovia veľmi často osamelosť spájajú s narušenými alebo neželanými nonkonformnými a deviačnými procesmi socializácie či resocializácie človeka. Chápu ju alebo môžu chápať ako dobrovoľné či nedobrovoľné vytesňovanie z istého spoločenstva (náboženskej komunity, sociálnej skupiny, záujmového združenia a pod.). Hľadajú sociálne príčiny, ktoré ju spôsobujú. Môžu to byť príčiny urbanistického charakteru, ako napríklad sťahovanie zo známeho na neznáme miesto, alebo rodinného charakteru, ako strata blízkej a milovanej osoby, rozvod po dlhodobom súžití partnerov, narušená komunikácia, strata rodinného prostredia, narušené vzťahy v rodine, ale aj pracovného charakteru, ako strata zamestnania a pod. Okrem uvedených môžu nimi byť aj mnohé iné príčiny, ktoré sú symptómom osamelosti. Sociológovia ich vidia aj v rôznych, často neočakávaných situáciách alebo v neštandardných vývinových vzorcoch správania sa ľudí, ktoré osamelosť spôsobujú. Popri príčinách skúmajú aj dôsledky osamelosti, ktoré môžu byť závažné a niekedy aj fatálne, ako napríklad poruchy spánku, neznesiteľné úzkostlivé stavy, depresia smerujúca až k ohrozeniu života, a pod.⁷

Často krát sa človek stáva osamelým aj v stave bezmocnosti. Ako bytosť, ktorá disponuje mocou a využíva ju k rozmanitým ľudským úkonom, je z rôznych dôvodov zbavená tejto ľudskej dispozície či antropologickej určenosti. Zbavená tejto určenosti stáva sa bezmocnou, čoho dôsledkom môže byť osamelosť. A tá môže mať tie najrôznejšie príčiny. Bezmocnosť týranej ženy, bezmocnosť dôsledku nevyliciteľnej choroby, bezmocnosť hendikepovanej osoby, ale aj občianska bezmocnosť voči dovoľávaniu sa spravodlivosti v súdnom rozhodnutí. Na bezmocnosti môžeme ilustrovať, že iným spôsobom bude k osamelosti pristupovať napr. psychológ a iným politológ, ktorý ju spravila chápe ako vylúčenie z občianskeho a politického života alebo ako vylúčenie zo spolurozhodovania o spoločenskom a politickom dianí. Teoretická reflexia politológie bude smerovať k tomu, aký spoločenský poriadok, resp. organizácia spoločensko-politického diania spôsobuje bezmocnosť a osamelosť. V nej sa stretávame napríklad s otázkami: Aké spoločenské a politické zoskupenie, komunita či sociálna skupiny spôsobuje, že sa v nich človek ako jednotliviec cíti osamelý? Ktorý spoločenský poriadok – demokratický alebo totalitný – robí ľudí osamejšími?

Osamelosť môže spôsobovať aj kultúrne prostredie, v ktorom ľudia žijú. Preto sa kulturológ a kultúrny antropológ bude zamýšľať nad osamelosťou z hľadiska tých

⁷ TOURNIER, P.: *Osamelost mezi lidmi*. Praha : Návrat domu, 1998.

kultúrnych hodnôt, pravidiel a ideí, ktoré ju spôsobujú. Zaoberá sa tým, aké pravidlá, hodnoty a idey spôsobujú stratu kultúrnej identity človeka v istom spoločenstve, či etniku, a tým ho robia osamelým. Zaoberajú sa otázkou vzťahu kultúrnej identity a osamelosti. Ilustrovat' to možno na pracovných mobilitách dnešnej doby v krajinách Európskej únie. Mnohé krajiny riešia nedostatok pracovných príležitostí rieši pomocou štrukturálnej a cirkulačnej mobility, čoho dôsledkom je nielen strata pevného prostredia, ale aj strata kultúrnej identity, čo ľudí robí osamejšími. Nová situácia, resp. vytrhnutie z rodinného prostredia sa prejaví v nižšej miere ich percipovanej subjektívnej pohody. Táto nová situácia prispieva k tomu, že človek sa často cíti bezvýznamný, bezmocný a v izolácii. A keď je ešte konfrontovaný s rôznymi krízami v interpersonálnych vzťahoch (v rodine, pracovnom kolektíve susedských vzťahoch a pod.), potom osamelosť sa tým len umocňuje.

Osamelosť môže spôsobovať aj nedostatok zdrojov a bohatstva, s ktorými spoločnosť disponuje. V každom spoločenstve je človek súčasťou tvorby a rozdeľovania spoločenských produktov potrebných na jeho reprodukciu a kultiváciu. A tak ekonómovia si budú okrem iného všímať aj tie sféry hospodárskeho života, ktoré spôsobujú stratifikáciu spoločnosti na chudobných a bohatých. A popri tom sa iste stretnú s otázkou, ako nedostatok zdrojov a chudoba spôsobuje osamelosť. Okrem toho skúmajú tie segregované skupiny, ktorým sa nedostáva plnohodnotnej účasti na spoločenskom produkte, na základe čoho trpia chudobou. V segregovaných komunitách sa spája chudoba s pocitom opovrhnutia spoločnosťou, vedie k stigmatizácii susedstiev a komunit, ktorá sa prehĺbovaním chudoby ešte viac zosilňuje. Takto môže problém segregácie z chudoby viesť až k pocitu bezradnosti, beznádeje a osamelosti.

Osamelosť zohráva významnú úlohu aj v živote veriacich ľudí. Vystupuje ako významný duchovný aspekt mravnej katarzie človeka. A nielen to, ale aj ako nutný predpoklad transcendovania človeka ako ľudskej bytosti k niečomu nadzmyslovému a nadrozumovému, niečomu, čo ho prekračuje. Preto nám teológovia, ale aj mnohí filozofi personalizmu osamelosť predstavujú predovšetkým ako stratu a absenciu personálnej (osobnej) interakcie človeka s Transcendentnom (Bohom). U veriaceho človeka sa často stretávame s výčitkou, ktorú adresuje Bohu v ťažkých životných situáciách slovami: „Bože, prečo si ma opustil?“ Odvrátená tvár Boha dáva veriacim pocity a vedomie osamelosti. Veriaci človek osamelosť veľmi intenzívne vníma v súvislosti so stratou základných transcendentálií ako je viera, láska a nádej. Na tento aspekt osamelosti upozorňujú aj personalisti, ktorí vzťah k človeka k Bohu predstavujú ako výlučne osobný. Nechápu osamelosť ako niečo negatívne, čo ho izoluje od Boha, ale naopak, ako pozitívnu hodnotu,

ktorá človeku umožňuje zbaviť sa jeho pohltenia v objektivizovanom, pomínuteľnom, vecnom svete a prijať vyššie, nadčasové hodnoty. Osamelosť ako pozitívum chápu len vo vzťahu k takému spoločenstvu, ktoré ho odvracia od Boha. V izolácii od márnivostí verejného života nachádza hlbší zmysel viery, nádeje a lásky, čo je výrazom jeho intímneho, osobného transcendovania k Bohu.

Osamelosť je nádejou na ceste k Bohu. Človek ako osoba je osamelý aj preto, lebo jeho osobný život v spätosti s Bohom je nadčasový. Má určitú hodnotu len pokiaľ, pokiaľ smeruje k transcendencii, pokiaľ zmysel jeho života spočíva v nádeji na večné spasenie. Každý ľudský zámer, každý čin uskutočňuje človek sám za seba vo viere a v nádeji úspešného zavŕšenia. Aký zmysel týmto zámerom a činom dávame je vždy len a len na ňom samom. Veriaci človek v naplnení týchto zámerov môže priamo cítiť vnútornú potrebu samoty a prostredníctvom nej chce byť k dispozícii niekomu. „Vnútorná samota je spoluvytvárajúcou osobnosť konkrétneho človeka, je priestorom pre prítomnosť Boha, ktorý jediný má právo preniknúť do najvnútornejších komnát duše a bytia.“⁸ Úsilie hlboko veriaceho človeka je zamerané na odlúčenie sa od pozemských vecí a na dosiahnutie vnútorného pokoja, v ktorom sa sprítomňuje Božia vôľa. Človek tým, že sa odpútal a izoloval od svetského života, že sa dobrovoľne zbavil svetských nástrah upadnutia do hriechu a primkol sa k Bohu, stal dobrovoľne osamelým. Ale osamelým sa stal i vtedy, keď stratil Boha, stratil metafyzickú istotu v nestálom, premenlivom a pomínuteľnom svete. Z náboženského hľadiska poblúdenie a odvrátenie sa od Boha je spustnutím človeka v osamelosti. Pozitívnu hodnotu tu má osamelosť v izolácii od zla a svetským zhýralostí a negatívnu v odvrátení sa od dobra a milosti Boha.

Osamelosť je aj predmetom záujmu umeleckého stvárnenia a duchovných aktivít spisovateľov, básnikov, hudobníkov a maliarov. Námetom literárnych diel a básni sa často stávajú osamelí ľudia v rôznych zložitých životných situáciách. Pre všetky duchovné aktivity, ktoré osamelosť reflektujú či už teoreticky alebo umelecky, je charakteristické, že tento pojem je vykladaný pluralitne, jeho význam je relatívny a jeho obsahy sú rôznorodé a nejednoznačné. Všetky uvedené a ďalšie duchovné aktivity nám však poskytujú bohatú skúsenosť prejavov osamelosti, avšak len v jednotlivých parciálnych oblastiach života človeka. Neumožňujú nám ju postihnúť v jej celostnej, bytostnej podobe existencie človeka. Tu však má svoje nezastupiteľné miesto filozofia, v ktorej sa pertraktuje pojem osamelosti ako jeden z atribútov bytostného určenia človeka, bez ohľadu na to, či ho vnímame pozitívne

⁸ CALPAŠOVÁ, M.: *Fenomény samoty*. In: *Verbum*, roč. XV, 2004, č. 3 a 4, s. 59.

alebo negatívne. Filozofia nám umožňuje skúmať osamelosť na úrovni existencie človeka, na úrovni jeho autentických prejavov, lebo „sme diskrétnymi a navzájom izolovanými súciami práve preto a natoľko, že sme, a nakoľko sme, nezávislými a autentickými.“⁹ Avšak aj filozofia tejto pojem predstavuje prostredníctvom rôznych filozofických stanovísk. Predstavuje ho z rôznych perspektív a v rôznych podobách. Na jeho nejednoznačnosť nás odkazujú už samotné filozofické otázky, ktoré si v súvislosti s týmto pojmom najčastejšie kladieme a na ktoré jednotliví filozofi dávajú rôzne odpovede. Súvisí to s tým, ako riešia filozofické, resp. filozoficko-antropologické otázky osamelosti. K tým najvšeobecnejším a najfrekvencovanejším filozofickým otázkam patria: Sme osamelí v tomto svete? Spôsobuje nám osamelosť svet, v ktorom žijeme? Máme nejakú metafyzickú istotu osamelosti? Je jej príčinou svet, ktorý nám nevyhovuje? Čo nám v tomto svete bytostne, trvalo a čo dočasne navodzuje stav osamelosti?

Ak osamelosť skúmame ako ľudský problém, ako problém ktorý vzniká medzi ľuďmi, potom k nemu musíme pristupovať ako problému sociálnych interakcií. Väzby medzi ľuďmi majú rôznu podobu. Niektorí ľudia sa necítia osamelí i keď nemajú bohaté sociálne väzby a niekedy sú dokonca sociálne izolovaní. Iní sa zasa cítia osamelí aj napriek tomu, že žijú vo víre veľkého počtu ľudí v „sociálne presýtenom“ prostredí. Možno to ilustrovať na množstve umelcov (hercov, maliarov a spisovateľov), ktorí napriek čulému a bohatému spoločenskému životu sa cítili veľmi, často až patologicky, osamelí. Za všetkým možno uviesť príklad búrlivého spoločenského života herečky Marilyn Monroe, ktorá skoncovala so svojim životom v neznesiteľnom stave osamelosti.

Osamelosť sama o sebe nie je ani poznaním ani hodnotením. Len obracia človeka k sebe samému, svojmu bytostnému určaniu. Dokonca ani všetky poznané faktory, ktoré osamelosť vyvolávajú (odcudzenie, vina, zúfalstvo, strach, blízkosť smrti a ďalšie), nevysvetľujú jej podstatu. Osamelosť má množstvo dôvodov, ktoré sú bez logiky, ktoré rozum nepozná, ba dokonca môže byť k nim slepý a hluchý. Osamelosť si uvedomujeme vo vzťahoch, k Bohu, svetu, domovine, blízkym ľuďom, milovanej osobe, chorobe, veciam, s ktorými sme spätý s pod. Osamelosť v poznaní uzatvára vonkajší svet vzťahov a otvára človeku jeho vnútorný svet sebapoznania. Je podmienkou sebapoznania. Čím silnejšie je prežívaná osamelosť, tým hlbšie a úplnejšie je sebapoznanie, poznanie vlastných tvorivých a iných potencií. Emocionálne aspekty osamelosti majú primárny charakter a tvoria fundament jedinečnosti

⁹ PALENČÁR, M.: Substančný model v ontológii a problém ľudskej osamelosti. In: *Filozofia: minulé podoby – súčasné perspektívy*. Bratislava : Maxima press, 2003, s. 185.

človeka. Emocionalitu človeka tvoriacu významný aspekt ľudského bytia v osamelosti možno chápať aj ako súčasť štruktúry individuálneho bytia človeka, pretože nielen tvorí základ všetkého vedenia a sebapoznania, ale aj otvára človeka voči svetu v nových možnostiach jeho poznania a sebavyjadrenia v ňom a zároveň mu otvára predtým uzavretý svet nových hodnôt.

V uvedených myšlienkach sme naznačili, že osamelosť aj z filozofického hľadiska možno skúmať v rôznych rovinách. Z nich najvýraznejšie vystupujú do popredia existenciálna, sociálna a emočná rovina. V nich si kladieme otázky a hľadáme odpovede na to, čo osamelosť znamená. Čím hlbšie k tomuto fenoménu ľudského bytia prenikáme, tým väčšie pochybnosti o tom, čo je osamelosť sa nás zmocňujú. Znepokojuje nás najmä otázka, kde je hranica medzi pozitívnymi a negatívnymi účinkami osamelosti? Ako sa vzájomne podmieňujú existenciálna, emocionálna a sociálna osamelosť. Čo je to krátkodobá a dlhodobá osamelosť a aké sú jej dôsledky. Psychológovia tvrdia, že osamelosť zažíva vo svojom živote každý človek. „Krátkodobá osamelosť môže jednotlivcovi poskytnúť priestor pre sebareflexiu, samohodnotenie, oddych od množstva podnetov, ktoré nám poskytuje sociálne prostredie, v ktorom sa pohybujeme. Naša spoločnosť je skôr verbálna, veľa hovoríme, ale menej počúvame iných a svoje myšlienky. Sme ustavične zahltení množstvom informácií, ktoré získavame prostredníctvom, televízie, internetu, ale aj telefónu. Napriek tomu pribúda ľudí, ktorí sa cítia dlhodobo osamelí. Preto je dôležité skúmať osamelosť vo všetkých jej životných prejavoch, čo bez interdisciplinárneho prístupu nie je možné.

Štúdia je aj súčasťou riešenia grantovej úlohy vedenej pod číslom 1/0182/13 s názvom *Problém osamelosti v živote súčasného človeka (Filozofické skúmania)*.

BIBLIOGRAFIA

BENDO VÁ, P. 1993. Smrť, prežití a nesmrtnosť u Gabriela Marcela. In: *Filozofický časopis*, roč. 41, č. 4, s. 673.

BRUNO, F. J.: *Nebuďte sami aneb Jak získat přítele*. Praha : Nakl. Lidové noviny, 2002, s. 8.

CALPAŠOVÁ, M.: *Fenomény samoty*. In: *Verbum*, roč. XV, 2004, č. 3 a 4, s. 59.

VÝROST, J., SLAMĚNÍK, I.: *Aplikovaná sociální psychologie*. Praha : Grada, 2001.

PALEŇČÁR, M.: Substančný model v ontológii a problém ľudskej osamelosti. In: *Filozofia: minulé podoby – súčasné perspektívy*. Bratislava : Maxima press, 2003, s. 182.

PALENČÁR, M.: Substančný model v ontológii a problém ľudskej osamelosti. In: *Filozofia: minulé podoby – súčasné perspektívy*. Bratislava : Maxima press, 2003, s. 185.

TOURNIER, P.: *Osamelost mezi lidmi*. Praha : Návrat domu, 1998.

ZELINA, M.: *Psychoanalýza samoty*. In: *Bibiana : revue a umení pre deti a mládež*, roč. XII, 2005, č. 4, s. 52.

VÝROST, J., SLAMĚNÍK, I.: *Aplikovaná sociální psychologie*. Praha : Grada, 2001.